

Zinātnes Vēstnesis

Latvijas Zinātnieku savienības, Latvijas Zinātnes padomes un Latvijas Zinātņu akadēmijas laikraksts

20 (83)

1994. gada decembris

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJĀ

SENĀTA SĒDE

Š. g. 22. novembrī notika kārtējā akadēmijas Senāta sēde.

Senāts apsprieda jaunizveidoto akadēmijas zinātnisko struktūrvienību darbību.

LZA īstenais loceklis I. Matīss ziņoja par Sertifikācijas centru, kura uzdevums ir līdzdalība attiecīgās Nacionālās programmas izveidē, nacionālo standartu u. c. tml. dokumentu izstrādāšanā un zinātniski pētnieciskais darbs šajos virzienos. Šobrīd jau redzami centra darbības pirmie rezultāti: izstrādāti divi nacionālo standartu un sagatavots Nacionālās sertifikācijas projekti, apzināta un izstrādāta potenciālo testlaboratoriju un triju līmeņu ekspertu apzināšanas metodika, lai izveidotu darbam nepieciešamās datu bāzes. Pasaulē šādu sertifikācijas centru darbība ir vispārāzīta, bet dažās nozarēs produkcijas realizācija tirgū bez to ekspertīzes nav iespējama. Tas attiecas uz pārtikas produktiem, bērnu rotaļlietām u. c. rūpniecības produkciju.

Pārskatu par Baltijas stratēģisko pētījumu centra darbu 1994. gadā sniedza tā direktors Dr. T. Jundzis. Veikto pētījumu tēmas saistās ar Latvijas drošības garantiju meklējumiem divu pasaules karu starplaikā, bruņotajiem spēkiem un valsts aizsardzības plāniem 20. un 30. gados, drošības politikas tendencēm un valsts aizsardzības pasākumu izveidošanu 1988.—93. g., valsts drošības riska faktoriem. Īpaša uzmanība veltīta Latvijas un Igaunijas aizsardzības sistēmas izpētei. 1994. g. maijā un jūnijā tika veikta socioloģiska aptauja «Latvijas drošība un aizsardzība», kurā aptaujāti 1030 respondenti. Aptaujas rezultāti apkopoti un publicēti presē, par tiem informēti LR Saeima un Ministru kabinets.

Dr. J. Kristapsons ziņoja par Scientometrisko pētījumu grupu, kuras darbības mērķis ir Latvijas zinātnes kvantitatīva un kvalitatīva izvērtēšana. Grupa izveidojusi vairākas elektroniskās datu bankas par Latvijas zinātniekiem, viņu publikācijām, referātiem, patentiem u. c. 1994. gadā analizēts Latvijas zinātnes sistēmas transformācijas process. Piedaloties 12 Eiropas post-sociālisma valstu scientologu apspriedēs, iegūta informācija par procesiem zinātnē šajās valstīs. To salīdzinot, redzams, ka tieši Latvijas zinātnē notikušas visradikālākās pārmaiņas (izmainīta finansēšanas sistēma, pārveidota Zinātņu akadēmija u. c.), bet ka zinātnes finansējuma līmenis pagaidām ir viens no viszemākajiem Eiropā.

LZA Senāts apstiprināja ekspertu komisiju lēmumus par Latvijas Zinātņu akadēmijas 1994. gada balvu piešķiršanu.

Gustava Vanaga balva par izcilu darbu ķīmijas zinātņu jomā piešķirta Organiskās sintēzes institūta laboratorijas vadītājam LZA īstēnajam loceklim profesoram Jānim Stradiņam par zinātnisko darbu kopumu «Vienelektrona reakcijas elektroorganiskajā ķīmijā un elektroķīmiski ģenerēto radikāļu struktūra».

Jāņa Endzelīna balva par izcilu darbu latviešu valodniecībā Dr. hab. phil. Konstantīnam Karulim par «Latviešu etimoloģijas vārdnīcu» divos sējumos, kuru izdevusi izdevniecība «Avots» 1992. gadā.

LZA studentu prēmijas tehniskajās, ķīmijas un bioloģijas zinātnēs 1994. gadā saņēms seši Rīgas Tehniskās universitātes izvirzīto darbu autori, bet humanitārajās zinātnēs — divi pārstāvji no Latvijas Universitātes un viena topošā filoloģe no Daugavpils Pedagoģiskās augstskolas.

PILNSAPULCĒ

25. novembrī notika Latvijas Zinātņu akadēmijas pilnsapulce, kuras darba gaitā tika apspriesti vairāki būtiski jautājumi. Godinot pirmā LZA prezidenta, lauksaimniecības nozares zinātnieka Paula Lejiņa piemiņu (viņš LZA vadīja no 1946. līdz 1951. gadam), tika atklāts viņa krūšutēls. To pēc LZA prezidenta un senāta ierosinājuma veidojis Pēteris Mellis, bet finansējusi un akadēmijai dāvinājusi firma «Grindex».

LZA viceprezidents Jānis Stradiņš klātesošos īsumā iepazīstināja ar Paula Lejiņa dzīvi un paveikto. P. Lejiņš ir dzimis 1883. gadā Mazsalacas apkaimē, beidzis Rīgas Politehnisko institūtu, bijis viens no Latvijas Universitātes, kā arī Lauksaimniecības fakultātes organizētājiem un dekāniem. Divus mēnešus Augusta Kirhenšteina valdībā bijis izglītības ministrs, bet līdz ar padomju varas sākumu atkāpies. Dabnoties LZA, uz prezidenta amatu kandidējis arī A. Kirhenšteins, «tomēr ievēlēts Pauls Lejiņš — principiāls, godīgs, elastīgs, ar labu stāju,» stāsta J. Stradiņš. P. Lejiņš sarakstījis apmēram 20 zinātniskos darbus, būdams izcils lauksaimniecības nozares speciālists un praktiķis, selecionējis Latvijas sarkanraibās govīs. «Dienzēl visi materiāli kara laikā gājuši bojā,» turpina J. Stradiņš un stāstāmo beidz ar angļu teicienu: «Viņš bija vairāk nekā karalis — viņš bija godavīrs.»

Nākamais svinīgais notikums bija LZA apbalvojumu pasniegšana. Ar augstāko LZA apbalvojumu zīmi — lielo medaļu — par radošiem sasniegumiem zinātnē un augstākās izglītības jomā tika apbalvoti profesors, LZA īstenais loceklis Egons Lavendelis. Savukārt bioloģijas doktore Maija Selga par zinātnisko darbu kopumu «Augu adaptācijas un morfoģenēzes koordinācijas ultrastrukturālie mehānismi» saņēma Heinriha Skujas balvu un medaļu.

Turpmākajā pilnsapulces gaitā notika jauni LZA īsteno locekļu, korespondētājlocekļu, ārzemju un goda locekļu vēlēšanas. Pēc aizklātas balsošanas LZA locekļu pulkam klāt nākuši 26 jaunievēlētie. Pilnsapulcē tika aplūkoti ar LZA tradīciju izkopšanu un gatavošanos LZA 50 gadu jubilejai 1996. gadā saistīti jautājumi, kā arī nolasīts referāts «Zinātne pasaulē pēc aukstā kara».

ANETE LESĪTE

Jaunie LZA locekļi

ĪSTENIE LOCEKĻI

KALVIŅŠ Ivars
KRASTIŅŠ Jānis
RUDZĪTE Vera
VOLKOLAKOVŠ Jānis

KORESPONDĒTĀJLOCEKĻI

BALKLAVS-GRĪNHOFŠ Arturs
CAUNE Andris
KAMPARS Valdis
KURSĪTE-PAKULE Janīna
SALENIEKS Narimants
SKUJIŅA Valentīna
ŽILEVIČA Aija

GODA LOCEKĻI

APSĪTIS Vaidelotis
BAUMANE Biruta
BĒRZIŅŠ Boriss
DZENE Lilija
KARULIS Konstantīns
STRUPULIS Jānis
VASKS Pēteris

ĀRZEMJU LOCEKĻI

FOLDĀTS Ernests
JUODKA Benedikts
METUZĀLE-KANGERE Baiba
METUZĀLS Jānis
PAROLEKS Radegāts
PRIEDKALNS Jānis
SEDOVS Valentīns
SUHONENS Sepo

Paziņojums

Latvijas Nacionālās mehānikas komitejas valde paziņo, ka 1995. g. 14. janvārī pl. 15 LZA Prezidija sēžu zālē (Turgeņeva ielā 19, II stāvā) notiks LNMK biedru pilnsapulce.

Darba kārtībā:

1. Valdes pārskats par darbu 1993.—94. g.
2. Finanšu pārskats.
3. Jaunu biedru vēlēšanas.
4. Valdes vēlēšanas.

Dokumentus jaunu biedru vēlēšanām lūdzam iesniegt līdz 1995. g. 5. janvārim LNMK sekretārei E. Tjuņinai Turgeņeva ielā 19, 234.a istabā. Saskaņā ar LNMK statūtiem LNMK uzņem jaunus locekļus, ievēlot tos kopsapulcē, atklāti balsojot, pamatojoties uz pretendentu personīgo iesniegumu, zinātnisko autobiogrāfiju un ne mazāk kā 2 LNMK locekļu rekomendācijām.

VZPI «Lauksaimniecības polimēri»

IZSLUDINA KONKURSU

uz šādiem akadēmiskiem amatiem:

profesors, vadošais pētnieks, pētnieks un asistents ūdenssaimniecības un meliorācijas specialitātē.

Konkursa termiņš 1994. gada 25. decembris.

Dokumenti iesniedzami institūta zinātniskajam sekretāram.

Adrese: LV-3001, Jelgava, Dobeles ielā 43.

Tuvākas ziņas pa tālr. 230-23787.

*

Cienījamie «Zinātnes Vēstnesis» redakcijas locekļi! Šogad pēdējo reizi tiekamies otrdien, 20. decembrī, pl. 11 Turgeņeva ielā 19, 12. stāvā, 7. istabā.

LZA īstēnie locekļi

IVARS KALVIŅŠ

profesors, Dr. h. ķīm.

Latvijas Zinātņu akadēmijas Organiskās sintēzes institūts, direktora vietnieks zinātniskajā darbā.

Dzimis 1947. gada 2. jūnijā Rīgā. Beidzis Latvijas valsts universitātes Ķīmijas fakultāti 1969. gadā, specialitāte ķīmijā.

265 zinātnisku publikāciju un izgudrojumu autors. Ķīmijas zin. kand. grādu ieguvis 1976. gadā. Aizstāvējis LZA Koksnes ķīmijas institūta Zinātniskajā padomē. Tēma: «Funkcionāli aizvietotu 1-amino- un 1-H-aziridīnu sintēzes metožu izstrāde.» Ķīmijas zinātņu doktora grādu ieguvis 1986. gadā. Aizstāvējis Ļeņingradas valsts universitātes Ķīmijas fakultātes Zinātniskajā padomē. Tēma: «Fizioloģiski aktīvu dabisko aminoskābju analogu sintēze aziridīn-, fiirān- un hidrazinokarbonskābju rindā un to īpašību izpēte.» Pēta argināzes un NO-sintēzes regulatorus.

Publicēti 265 zin. darbi, tai skaitā kopš 1985. gada 156 zin. darbi, tai skaitā pēc dokt. disert. — 99. No tiem nozīmīgākie:

Meerson F. Z., Abdikaliev N. A., Kalvinš I. Ya., Lukevits E. Stress-limiting systems of organism and antiarrhythmic effect of EDIHYD — a new sythetic analogue of acetylcholine. *Alma-Afa*, 1990, 144 p.

Goldberg Yu., Ābele E., Bermanis G., Trapencijs P., Gaukhman A., Popelis J., Gomtsyan A., Kalviņš I., Shymanska M., Lukevics E. Betaines derived from amino and hydrazino acids as phase transfer catalysts. *Tetrahedron*, 1990, vol. 46, N 6, p. 1911—1922.

B. Z. Simkhovich, Zh. V. Shutenko, D. V. Meirāna, Kh. B. Khagi, R. J. Mežapūke, T. N. Molodchina, I. J. Kalvinš, E. Lukevics *Biochem. Pharm.*, vol. 37, No 2, pp.195—202. «3-(2, 2-Trimethylhydrazinium) propionate (THP) — a novel γ -butyrobetaine hydroxylase inhibitor with cardioprotective properties.» *R. Huisgen, C. Fulka, I. Kalvinš, L. Xinqua, G. Mloston, J. R. Moran, A. Probstl. Bull-Soc. Chim. Belg.*, vol. 93, No 7, 1984, pp.511—532.

Каусс В. Я., Лиепиньш Э. Э., Калвинш И. Я., Лукевиц Э. Я. Строение продуктов присоединения тиосемикарбазидов и тиосемикарбазонов к ацетиленикарбонной кислоте и ее диметилловому эфиру. *XG.*, 1990. № 1 6 с. 120—125.

Stāžējies 1979.—1960. Minhenes universitātes Organiskās ķīmijas institūtā pie prof. R. Huisgena un 1993. gadā Gefingenes universitātē pie prof. R. Bruknera. Specializējies medicīniskajā ķīmijā, ir preparātu mīdronāta un leakadīna autors. Vadījis kandidāta disertāciju izstrādāšanu.

JĀNIS KRASIŅŠ

Dr. h. arh.

Dzimis 1943. g. 23. jūnijā Rīgā.

1950.—1961. mācības septiņgadīgajā un vidusskolā Rīgā.

1961.—1967. arhitektūras studijas Rīgas Politehniskajā institūtā (RPI, kopš 1990 — Rīgas Tehniskā universitāte, RTU).

1965.—1969.: projektu arhitekts projektēšanas institūtā «Komunālprojekts» Rīgā. Vairāki esošās apbūves rekonstrukcijas un jaunbūvju projekti, kafejnīca «Rēzna» Rēzeknē, interjeru projekti un prēmijas vienģimenes dzīvojamā ēku, rindu ēku un lauku kluba projektu konkursos.

1969.—1972.: aspirantūra RPI.

1972.:vecākais pasniedzējs RPI.

1973.: aizstāvēta zinātņu kandidāta (doktora) disertācija RPI. Tēma: «Rīgas arhitektūras attīstība XIX gs. otrajā pusē — XX gs. sākumā.»

1976.: docents RPI.

1991.:aizstāvēta zinātņu doktora (habilitētā doktora) disertācija Sanktpēterburgas I. Repina mākslas, tēlniecības un arhitektūras institūtā. Tēma: «Latvijas arhitektūra no XIX gs. vidus līdz 1940. g.» Profesors, Arhitektūras vēstures un teorijas katedras vadītājs RTU.

1992.:ievēlēts par Latvijas Zinātņu akadēmijas korespondētājlocekli.

Radošais darbs: vairāki interjeru un vienģimenes dzīvojamā ēku projekti un prēmijas projektu konkursos: eksperimentālā dzīvojamā vienģiba Krasta rajonā Rīgā (1976), vienģiba Saldū, Administratīva ēka Rīgā, Pionieru pils (augstākā prēmija), Majoru dzelzceļa stacija (1979—1981).

Sagatavotas arhitektūras izstādes: RTU Arhitektūras fakultātes studentu diplomprojekti (1985, 1986, 1988, 1989, 1991), «Arhitekts Osvalds Tilmanis» (1980), «Arhitekts Jānis Baumanis» (1984), «Rīgas jūgendstila arhitektūra» (1989, eksponēta arī Karlsrūē, Brēmenē, Darmštatē — 1992 un Kopenhāgenā — 1993), «Reinholds Šmēlins — Rīgas pilsētas arhitekts 1879—1915» (1991).

Pedagoģiskais darbs RTU: arhitektūras projektēšana, arhitektūras kompozīcija, zīmēšana, arhitektūras vēsture, modernā arhitektūra. Virkne lekciju par arhitektūras jautājumiem (arhitektūras stili, Latvijas arhitektūra, Rīgas pilsētbūvnieciskā vēsture, Islama arhitektūra, Grieķijas arhitektūra, arhitektūra Itālijā, Vācijā, Skandināvijā, Somijā, Austrijā u.c.) dažādās kultūras un izglītības iestādēs Latvijā.

Dalība profesionālās organizācijās: Latvijas Arhitektu savienības (kopš 1970, valdē kopš 1989), Latvijas Zinātnieku savienības (1989) biedrs, Latvijas Zinātņu Akadēmijas korespondētājlocekli (1992), Modemās kustības arhitektūras pieminekļu un apkārtējās vides dokumentēšanas un aizsardzības starptautiskās organizācijas DOCOMOMO nacionālās darba grupas koordinators (1992), Latvijas Reģionālās Arhitektūras Akadēmijas locekli (1993).

Profesionālās atzinības: Vissavienības Arhitektu savienības I pakāpes diploms par diplomprojektu «Starptautiskās klases velotreks Rīgā» (1967), otrās pakāpes diploms (1981) un pirmās pakāpes diploms (1989) par gada labāko populārzinātnisko grāmatu Latvijā, Kamillo Zite fonda prēmija (Austrija, 1985), Jāņa Baumaņa prēmija arhitektūrā (1989).

Publikācijas: vairāk kā 200, iespiestas Latvijā, Krievijā, Igaunijā, Austrijā, Vācijā, Holandē, Dānijā, Islandē, Zviedrijā, Polijā, Anglijā. Tajā skaitā 7 grāmatas.

VERA RUDZĪTE

Dr. h. med.

Dzimusi 1929. g. 8. decembrī Rīgā. Latvijas Kardioloģijas institūta Bioķīmijas laboratorijas vadītāja, Dr. h. med. (1992.), profesore. Beigusi RMI (1955.). Med. zin. kand. (1960), med. zin. dokt. (1969.), LZA kor. loc. (1993.).

Pēc RMI beigšanas ārste rajona un lauku slimnīcā, no 1956. g. LEKMI zin. līdzstr., no 1979. g. Latvijas Kardioloģijas institūta zin. līdzstr., kopš 1981. g. — laboratorijas vadītāja.

Zinātniskā darbība uzsākta studiju gados, tā saistīta ar saistaudu tuklo šūnu izziņāšanu, kā arī heparinocitu un eozinofilo leukocītu skaita izmaiņām perifērās asinīs; tad arī pirmās publikācijas. Strādājot LEKMI, šim darbam pievienoti pētījumi par sēruma olbaltumiem un 1960. g. aizstāvēta med. zin. kand. disertācija «Perifēro asiņu un saistaudu formelementi un sēruma olbaltumi pie ļaundabīgiem audzējiem». Ar 1961. gadu uzsākti aminoskābes triptofāna intensīvi pētījumi un 1969. g. aizstāvēta med. z. dokt. disertācija «Triptofāna vielmaiņas īpatnības patoloģijā». Kopš 1981. g. līdz šim laikam M. Rudzītes vadībā tiek veikti pētījumi triptofāna—kinurenīna vielu maiņas virziena nozīmei sirds—asinšvadu sistēmas slimību izcelsmē un triptofāna vielmaiņas pētīšana slimniekiem ar demielinizāciju nervu sistēmā. Šobrīd uzrakstīti un publicēti 188 zinātniski darbi, t.sk. monogrāfijas: «Triptofāns» — Medicīna, Ļeņingrada, 1973. un «Diabefogēnē triptofāna metabolīti cukura diabēta izcelsmē» — Zinātne, Rīga, 1981. 1994. g. uzrakstīti 6 darbi, no tiem publicēti 2, uzsāks darbs pie jaunās monogrāfijas.

V. Rudzīte saņēmusi Paula Stradiņa balvu medicīnā (1992.) un Kembrižas Starptautiskā Bibliogrāfijas centra diplomu-medāļu par sasniegumiem medicīnā 20. gs. (1992.).

Darbojas vairākās starptautiskās zinātniskās biedrībās: triptofāna pētīšanas; pteridīnu pētīšanas; patofiziologu asociācijā; profilaktiskās kardioloģijas asociācijā un ir vairāku Latvijas zinātnisko biedrību un asociāciju locekle.

JĀNIS VOLKOLAKOVS

Dr. h. med., profesors

Latvijas Medicīnas akadēmija.

Dzimis 1931. g. 28. aprīlī Rīgā.

Beidzis Rīgas Medicīnas institūtu 1956. g., ārsts.

Pavisam 470 zinātniskās publikācijas, t.sk. 7 monogrāfijas.

Zin. kand. grāds kopš 1963. g., aizstāvējis Rīgā. Tēma: «Retrosternālā barības vada plastika ar resno zarnu», 6 publikācijas.

Med. zin. doktora grāds kopš 1968. g., aizstāvējis Rīgā. Tēma: «Iedzimto sirdskaišu ķirurģiskā ārstēšana agrīnā bērnu vecumā», 70 publikācijas.

Apstiprināts Dr. habil. med. 22.04.92.

Kopš 1985. g. zinātniskā darba tēmas «Sirds—asinšvadu saslīmšanu ķirurģiskā ārstēšana», ir 128 publikācijas, t.sk. nozīmīgākās:

1. «Vispārīgā ķirurģija», 1985, Rīga, izd. Zvaigzne, 446 lpp.

2. «Late calcification of the heart valve bioprotheses». *J. Cardiovas. Surg.* 1987, v. 28, Nr. 5, Suppl. p. 18—19.

3. «Sirds audzēju diagnostika un ķirurģiskā ārstēšana». *Latvijas Ārsts*, 2, 1991, 3—11.

Piedalījies 80 starptautiskās konferencēs, kongresos un simpozijos (PSRS, ASV, Vācija, Zviedrija, Francija, Nīderlande, Ungārija, Kuba, Beļģija, Japāna, Izraēla).

Stāžējies ASV (1985, 1990, 1991), Vācijā (1987, 1989, 1991), Zviedrijā (1988, 1990, 1991), Beļģijā (1991).

Pasaules un Eiropas 7 zinātnisko biedrību un asociāciju locekli (Vispasaules sirds—asinšvadu ķirurģu Apvienība, Eiropas Mākslas un Zinātnes Akadēmija, Eiropas sirds—torakālā asociācija, Vācijas ķirurģu biedrība, Amerikas angioloģijas koledža, Baltijas ķirurģu asociācija), Baltijas sirds—asinšvadu ķirurģu asociācijas un Tartu ķirurģu apvienības goda biedrs, Baltijas un Latvijas sirds—asinšvadu un torakālās asociācijas prezidents. PSRS Valsts prēmijas laureāts.

3 aspirantu zinātniskais vadītājs (1972/74, 1979/81). 7 doktorantu zinātniskais konsultants (1973, 1975, 1977, 1979, 1985, 1989), 2 ķirurģu rezidentu vadītājs (1993/94).

Lasa vispārīgās ķirurģijas un sirds—asinšvadu ķirurģijas mācību kursu LMA.

Publicējis 3 mācību grāmatas:

1. «Ārstniecisko manipulāciju tehnika». Izd. Zvaigzne, 1981, Rīga, 190 lpp.

2. «Vispārīgā ķirurģija». Izd. Zvaigzne, Rīga, 1985, 445 lpp.

3. «Общая хирургия». Изд. Звайгзне, Рига, 1989; 618 стр.

LZA

korespondētājlocekļi

A. BALKLAVS-GRĪNHOFŠ

Arturs Balklavs-Grīnhofs dzimis 1933. gada 2. janvārī Rīgā. 1951. gadā absolvēja Auces vidusskolu. 1956. gadā beidza LVU fizikas specialitāti un kā jaunais speciālists tika nozīmēts darbā Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas Fizikas institūtā, kur no 1956. g. augusta līdz 1957. g. janvārim strādāja par inž. konstruktoru, no 1957. g. februāra līdz 1958. g. novembrim — par vecāko inženieri.

1958. g. decembris—1969. g. aprīlis — aspirants, jaun. zin. līdzstrādnieks, vec. zin. līdzstrādnieks Latv. PSR Astrofizikas laboratorijā (izveidota uz Latv. PSR ZA Fizikas institūta Astronomijas sektora bāzes 1958. g. 1. janvārī, no 1967. g. 1. decembra — Latv. PSR ZA Radioastrofizikas observatorijā).

1969. g. aprīlis—1983. g. marts — Latv. PSR ZA Radioastrofizikas observatorijas direktora v.i. 1983. g. marts—līdz šim laikam — Latvijas ZA Radioastrofizikas observatorijas direktors (1989. g. ievēlēts konkursa kārtībā, 1994. g. pārvēlēts uz jaunu termiņu).

1963. gada 21. jūnijā PSRS ZA Galvenajā astronomiskajā observatorijā (Pulkova) aizstāvēja disertāciju par tēmu «Laukumveida objektu radiostarojuma spozuma sadalījumu redukcija» fizikas un matemātikas zinātņu kandidāta grāda iegūšanai. 1965. gada 11. martā ar Latv. PSR ZA Prezidija lēmumu (protokols Nr. 5/631) viņam tika piešķirts vec. zin. līdzstrādnieka nosaukums radioastronomijas specialitātē. 1992. gada 6. aprīlī konkursa kārtībā ievēlēts par profesoru radioastronomijas specialitātē.

Pētījumi saistās galvenokārt ar radioastronomiju: laukumveida kosmiskā radiostarojuma avotu spozuma sadalījuma redukcijas problēmas, radiointerferometru teorija. Pēdējā laikā — Saules aktivitātes parādības radio diapazonā, sevišķi tā dēvētie mikrouzliesmojumi.

Sarakstījis un publicējis 49 zinātniskus, vairāk nekā 350 populārzinātniskus un publicistiskus rakstus un divas populārzinātniskas brošūras, tematiskā zinātnisko rakstu krājuma «Saules un sarkano zvaigžņu pētījumi» (ISSN 0135—1302, iznāk kopš 1974. gada), ko divreiz gadā sagatavo Radioastrofizikas observatorija un izdod izdevniecība «Zinātne», izdošanas iniciators un atbildīgais redaktors un kopš 1969. gada populārzinātniskā gadalaiku izdevuma (žurnāla) «Zvaigžņotā Debess» (ISSN 0135—129X) atbildīgais redaktors.

Latvijas astronomijas biedrības Valdes loceklis.

Starptautiskās Astronomijas savienības, Eiropas Astronomijas biedrības un Starptautiskās Amatieru un Profesionālu Fotoelektriskās Fotometrijas biedrības biedrs.

ANDRIS CAUNE

Latvijas vēstures institūts,
Dr. h. vēst.

Dzimis 1937. g. 27. VI Rīgā.

1969. g. beidzis Latv. Valsts universitāti — vēsturnieks, vēstures skolotājs.

Latv. vēstures institūtā strādā no 1969. g. kā jaunākais, no 1983. g. kā vecākais, no 1990. g. kā vadošais līdzstrādnieks. 1993. g. ievēlēts par profesoru.

1981. g. Maskavā PSRS ZA Arheoloģijas inst. aizstāvēta zin. kand. disertācija «Rīgas dzīvojamās ēkas 12.—14. gs. pēc arheoloģisko izrakumu materiāliem», public. Rīgā, «Zinātne» krievu val. 1984. g. 1992. g. disertācija pielīdzināta Latv. Dr. hist. grādam. 1993. g. Rīgā ieguvis Dr. hab. hist. grādu par darbu «Rīgas arheoloģija un senākā vēsture».

Pētījumu virzieni. Viduslaiku arheoloģija, Rīgas senākā vēsture. Vada no 1970.—1994. g. Rīgas arheoloģisko izpēti, no 1975.—92. g. arheoloģiskos izrakumus Bauskas pilsdrupās. No 1991. g. — darba grupu jauna Rīgas vēstures izdevuma sagatavošanai.

464 publikācijas (9 grāmatas un brošūras, 150 zinātniski, 174 enciklopēdiju, 131 populārzinātniski raksti).

Pedagoģiskais darbs. No 1984.—1989. g. LMA lasījis Latv. arheoloģijas kursu. 1991.—1993. g. LU lasījis spekcursos «Rīgas arheoloģija», «Rīgas vēsture un kultūras pieminekļi».

Sabiedriskais darbs. Latv. vēstures institūta zināt. padomes priekšsēdētājs. LKF Rīgas 800-gades komitejas priekšsēdētājs. Rīgas Fonda (pie pilsētas Domes) priekšsēdētājs.

Starptautiskā sadarbība. Piedalījies starptautiskajos slāvu arheolog. kongresos 1980. g. Sofijā, 1985. g. Krievijā, 1990. g. Pleskavā, Baltijas jūras piekrastes zemju piļu pētnieku konferencēs 1991. g. Turku, 1993. g. Ničepingā. Starptautiskās konferencēs Berlīnē, Neibrandenburgā, Rostokā, Lībekā, Klaipēdā, Rīgā, Getingenē.

1992. g. ievēlēts par korespondējošo biedru «Arbeitskreis für Hausforschung» Mārburgā (Vācijā).

1993. g. uzņemts par biedru Vācu piļu pētnieku biedrībā Vartburgā.

LZA korespondētājlocekļi

VALDIS KAMPARS

Rīgas Tehniskās universitātes
Ķīmijas tehnoloģijas fakultātes dekāns,
Vispārīgās ķīmijas katedras vadītājs

Dzimis 1944. g. 5. oktobrī Liepājas rajonā. Beidzis RPI, 1970. Ķīm. zin. kandidāts, 1974. Dr. habil. chem., 1983. Profesors, 1989.

Zinātniski pētnieciskais darbs Organiskās ķīmijas katedrā (1968—1984). Lektors, docents (1984—1988), katedras vadītājs (no 1988), profesors (no 1989), dekāns (no 1992).

Mācību darbs. Lekciju kursi — vispārīgā ķīmija, organiskā ķīmija, fotogrāfijas teorētiskie pamati.

Pētījumu virzieni. Iekšmolekulārā un starpmolekulārā lādiņa pārnese organiskās vielās un to sistēmās. Diazo-savienojumi un diazonija sāļi. AgX-fotomateriālu attīstīšanas procesu regulējošas vielas. Korozijas inhibitori un noteikta profila veidošana cinka kodināšanas procesā. Degvielu kvalitātes kontrole un sertifikācija.

Publikācijas. Vairāk kā 150 publicētu darbu, starp tiem: 1. Neitrālu donoru un organisku katjonu LP kompleksi, Uspehi himii, 1982, sēj. 51, Nr. 2, lpp. 185—206.

2. Lādiņa pārnese pakāpe organiskās donor-akcel-por sistēmās, Uspehi himii, 1985, sēj. 55, Nr. 4, lpp. 637—651.

JANĪNA KURSĪTE-PAKULE

vadošā pētniece,
habilitētā filoloģijas doktore

Latvijas Zinātņu Akadēmija, Literatūras, folkloras un mākslas institūts.

Dzimis 1952. g. 8. martā Daugavpils rajona Stradiņu ciemā. Beigusi LVU Filoloģijas fakultātes krievu val. un lit. nodaļu (1976), pirms tam stud. Tartu universitātē.

Publicētas 2 grāmatas, vairāk nekā 180 raksti zinātniskos izdevumos un periodikā.

1982. gadā ieguvusi zinātņu kandidāta grādu par disertāciju «Latviešu dzejas versifikācija 20. gadsimta sākumā», kas 1988. gadā publicēta arī grāmatā. 1992. gadā ar LFMI habilitācijas un promocijas padomes lēmumu nostrificēta par Latvijas Republikas filoloģijas doktori. 1993. gadā ieguvusi habilitētā filoloģijas doktora grādu par disertāciju «Raiņa dzejas poētika». Vairākas disertācijas nodaļas publicētas izdevumā «Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstis». J. Kursītei publicēta arī grāmata «Laikzīmes dzejā» (1988), raksti zin. izdevumos un periodikā par dzejas teorijas, vēstures un mūsdienu problēmām.

No 1975. gada strādā LZA Valodas un literatūras institūtā, tagadējā Literatūras, folkloras un mākslas institūtā, ir institūta vadošā pētniece. No 1993. gada strādā arī Latvijas Kultūras akadēmijā.

RS biedre.
Atkārtoti ievēlēta par ekspertu literatūrzinātnē filoloģijas ekspertu padomē.

NARIMANTS SALENIKS

profesors, Dr. habil. Sc. ing.

Darba vieta — Rīgas Tehniskā universitāte, Mašīnbūves kvalitātes institūts, direktors, profesors.

Dzimis 1938. g. Kultūrg. Beidzis Rīgas Politehnisko institūtu 1962. g. ar specialitāti — Tehnoloģisko procesu mehanizācija un automatizācija.

95 zinātniskas publikācijas, t. sk. 1 monogrāfija.

Tehn. zin. kand. kopš 1969. g. Aizstāvēja Rīgas Politehniskajā institūtā. Tēma: «Gadījuma funkciju teorijas metodes mehānisko sistēmu precizitātes un drošuma aprēķinos».

Tehn. zin. dokt. kopš 1984. g. Aizstāvēja Vissavienības ZA Mašīnzinību institūtā. Tēma: «Mehānismu un mašīnu darbības kvalitātes un parametriskā drošuma pētījumu stohastiskās metodes».

Zinātniskā darba tēma: «Mašīnu un aparātu precizitātes, efektivitātes un drošuma pētījumi, ražoņu, procesu un ražojumu kvalitātes nodrošināšanas stohastiskā teorija. Mašīnbūves un aparātubūves ražoņu kvalitātes monitoringa informācijas statistiskās metodes un vienotā datortehnoloģijas metodoloģija». Vadijis 3 budžeta pētījumu tēmas un ap 60 zinātnisko pētījumu tēmas ražošanai.

Pedagoģiskais darbs saistīts ar studiju nodrošināšanu mašīnu un aparātu elementu konstruēšanā, aparātu un ražoņu precizitātē, efektivitātē un drošumā, ražojumu kvalitātes un ražoņu kvalitātes sistēmās. Izstrādājis maģistru un doktoru studiju virziena «Kvalitātes nodrošināšana un vadība» programmas un galveno studiju priekšmetu kursus, atbilstoši Eiropas universitāšu vienotām programmām. Sarakstījis vairāk nekā 20 mācību metodiskos līdzekļus, sarakstījis 4 lekciju kursus datortehnoloģijā, piedalījies 3 mācību grāmatu sastādīšanā, piedalījies krievu—latviešu valodas vārdnīcas, Latvijas un Ģimenes enciklopēdiju veidošanā, ir Mašīnbūves un Kvalitātes latviešu—angļu—vācu—krievu vārdnīcu zinātniskais redaktors.

Piedalījies 3 pasaules kongresos (1979. Monreāla, 1987. Seviļa, 1993. Helsinki), 5 Starptautiskās konferences (1985. Taškenta, 1988. Maskava, 1991. Habarovska, Nižijnovgoroda, Samara), 3 Eiropas simpozijos (1984., 1987., 1990., Magdeburga), 2 zinātnisko biedrību prezidents un 2 asociāciju loceklis, vadījis 20 inženierzinātņu doktora disertācijas, ir 3 inženierzinātņu habilitētā doktora disertācijas darbu konsultants. Starptautiskā ekspertizē N. Saleņika darba zinātniskā kvalitāte novērtēta augsti (4), grupas kvalifikācija — augsti (4), zinātnisko pētījumu perspektīva — augsti (4). Eiropas Savienības PHARE «reģionālā kvalitātes nodrošināšanas programmas PRAQ '92» un Latvijas nacionālās kvalitātes programmas kvalitātes sistēmu sadaļas atbildīgais vadītājs un koordinators.

VALENTĪNA SKUJIŅA

Dr. habil. filol., profesore

Dzimis 1937. g. 2. oktobrī. Rīgā.

Darbavieta — Latviešu valodas institūts. Terminoloģijas nodaļas vadītāja, LZA Terminoloģijas komisijas priekšsēdētāja biedre.

Beigusi Latvijas Valsts universitāti (1960.), filoloģe, latv. val. un lit. skolotāja. Kand. filol. 1969., nostrif. 1992., Dr. habil. filol. 1993. — par grāmatu «Latviešu terminoloģijas izstrādes principi» un rakstiem.

Kopš 1959. gada Latviešu valodas (agrāk — LZA Valodas un literatūras) institūtā par zin. līdzstrādnieci, kopš 1977. g. — par Terminoloģijas nodaļas (agrāk — Terminoloģijas un valodas kultūras grupas) vadītāju.

Pētījumu virzieni. Latviešu valodas terminoloģija, tās izstrādes principi un modeļi, terminoloģijas starpvalodiskie aspekti, valodas kultūra, valodu saskarsme, lietvedības valoda. 1991. g. (līdz šim) Latvijas Zinātnes padomes finansētā projekta «Latviešu terminoloģija» un līdz 1992. g. projekta «latviešu valodas kultūra un literārās valodas normalizācija» vadītāja.

446 publikācijas (tai skaitā 4 grāmatas un brošūras), 15 terminu vārdnīcu un biļetenu un «Lietiško teicienu vārdnīcas» līdzautore. Terminoloģijas komisijas biļetenu atb. redaktore, terminoloģijas, valodas prakses konferences organizētāja.

Pedagoģiskais darbs. Lekcijas Latvijas Universitātē un dažādosursos — par valodas kultūru, terminoloģiju, lietvedības valodu. Vadīti studentu kursa darbi. Nolasīts ap 570 lekciju un referātu.

Sabiedriskā darbība. Augstākās Padomes Prezidija Valsts Valodas komisijas locekle (1989.—1993.). LZA Terminoloģijas komisijas zinātniskā sekretāre (1961.—1994.). Latviešu valodas ekspertu komisijas locekle (kopš 1992.). Zinību biedrības lektore. Latvijas Zinātnieku savienības un Latvijas Žurnālistu savienības locekle. Filologu biedrības biedre.

Starptautiskā sadarbība. Starptautiskās terminoloģisko jaunvārdu unificēšanas organizācijas (IOUTN) locekle. Starptautiskā žurnāla «Terminology» padomes locekle. Krievijas standartkomitejas Terminoloģijas sekcijas locekle. Lasīti referāti starptautiskās konferences Stokholmā, Ņīnā, Ņīnā, Varšavā, Omskā, Černovcos, Viļņā, Rīgā u. c.

AIIA ŽILEVIČA

profesore, dr. hab. med.

Latvijas Medicīnas akadēmija, Mikrobioloģijas kat. vad. Dzimis 1940. g. Rīgā. Beigusi Rīgas Med. Inst. 1964. g., ārste.

Pavisam 147 zin. publ., t. sk. 3 monogr., 2 tulkojumi. Zin. kand. dokt. — 1968. g., aizstāvēja Rīgā, LEKMI. Zin. dokt. hab. dr. — 1981. g., aizstāvēja Maskavā, MZA virusoloģijas institūtā.

Kopš 1985. gada zinātniskā darba tēma «MFS šūnu funkcionālā aktivitāte monocitārās leikozes gadījumā» 134 publ., t. sk. A. Žileviča u. c. «Иммунорегулирующая роль мотаболитов витамина Д» ZA Vēstis, 1989, 3, 109—114. A. Žileviča u. c. «Биотехнология», R. «Zinātne», 1987, 263 lpp. A. Žilevitch u. c. Human primary peripheral blood monocyte cultures: the effect of 1, 25(OH)₂ D₃ and interleukin-2. Acta biomedica Baltica, 1991, 22 p. The influence of the recombinant human interleukin-2 (rhIL-2) on the phagocytosis in the leucosis patients. Nagya, congress center, 1992.

Piedalījies starptautiskās konferencēs un simpozijos: 1. 14. Starptautiskais ģenētiku kongress Maskavā, 1978. g.

2. Padomju—amerikāņu simpozij «Audzēju virusoloģija», Rīga, 1978.

3. Starptautiskā virusologu konference, Picunda, 1979.

4. 6. Starptautiskais simpozij par D₃ vitamīnu, Itālija, Merāno, 1985.

5. 14. Starptautiskais bioķīmiku kongress Prāgā, 1988.

6. Starptautiskais CHISA kongress Prāgā, 1990.

7. Starptautiskais CHISA kongress Prāgā, 1993.

8. Eiropas Padomes bioētikas skola Bratislavā, 1993.

9. Eiropas kongress bioētikā cilvēka ģenētikā, Strasbūra, 1991. g.

Ir Baltijas imunologu asociācijas valdes locekle, Latvijas hlamidiologu asociācijas viceprezidents, AML promociju padomes priekšsēdētāja teorēt. medicīnā, LZA medicīnas ekspertu padomes priekšsēdētāja, vadītājs 2 zinātņu doktora disertācijas. Lasa pilnu medicīnas mikrobioloģijas kursu ar imunoloģiju un virusoloģiju medicīnas un stomatoloģijas fakultāšu studentiem latviešu un angļu valodās. Publicētas 16 mācību brošūras.

ZINĀTNES UN VALSTS DIALOGS

Otrdien, 22. novembrī, Latvijas Zinātņu akadēmijā kārtējā sarunā par zinātnes finansēšanu un tās attīstības iespējām tikās ZA vadība, valsts vadošie zinātnieki, Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas priekšsēdētājs Pauls Puņiņš un deputāti Dzintars Ābiķis un Larisa Laviņa, kā arī Izglītības un zinātnes ministrijas Augstākās izglītības un zinātnes departamenta direktors Atis Kapenīks. Klātesošie iepazinās ar Latvijas Zinātnes padomes izstrādāto zinātnes budžeta projektu.

Zinātnieki pozitīvi vērtēja faktu, ka ir aizsācies konstruktīvs dialogs ar struktūrām, kuru rokās ir budžeta veidošana, tomēr uzsvēra, ka nebūtu pieļaujams, ka relatīvais budžeta projekts tiktu samazināts, jo vairāk tādēļ, ka pati valdība kā vienu no prioritātēm izvirzījusi izglītību, tās ietvaros — arī augstāko, bet zinātne ir tieši tā, kas nosaka augstākās izglītības kvalitāti. Pārunu gaitā tika runāts par atsevišķām budžeta pozīcijām, taču zinātnieku konceptuālo nostāju visprecīzāk puda akadēmiskais Jānis Stradiņš:

— Ļoti konkrēti runājot par katru lietu atsevišķi, savuna iegūst nedaudz birokrātisku nokrāsu: mēs visu laiku pierādām zinātnes nepieciešamības utilitāros aspektus, bet laikam tomēr civilizētā valstī to vajadzētu pieņemt kā aksiomu, ka kaut kādai minimālai zinātnēi tajā valstī, kuru mēs pārstāvam (un ja tā grib būt civilizēta valsts), ir jāpastāv. Zinātnes un izglītības līmenis ir uzskatāms par valsts un nācijas intelektuālo temperatūru. Ja tā nokrītas, tad tas nozīmē, ka ir anabiozes stāvoklis, ja otrādi — tad ir kaut kas līdzīgs «karsonim». Es gribētu vērst preses uzmanību uz to, ka presē un sabiedrībā pēdējos gados par maz tiek akcentēta zinātnes nepieciešamība valstī. Zinātnieks pazīst daudz mazāk nekā kultūras darbiniekus, komponistus vai rakstniekus. Ir tikai nedaudz piemēru, arī pasaulē, kad viņi

tiek salīdzināti popularitātes ziņā, piemēram, Ņūtons ar Šekspīru Anglijā vai Mendeļejevs ar Tolstoju vai Dostojevski Krievijā, bet mazajās valstīs šis stāvoklis, manuprāt, ir vispār frāgisks. Cik daudzi no klātesošajiem zina kaut vai Paulu Valdeni, pasaules nozīmes ķīmiķi, kas dzimis latviešu zemnieku ģimenē, vai Vilhelmu Ostvaldu, kas ir vienīgais Nobela prēmijas laureāts no Latvijas? Mans kolēģis profesors Tālivaldis Vilciņš pirms desmit gadiem ir veicis aptauju vispārīgā izglītoto viduskolu absolventu vidū, kādus zinātniekus viņi var nosaukt. Kopā tika minēti ap 80 zinātnieku no visas pasaules, bet no latviešiem pirmajā divdesmitniekā bija tikai viens! Skolēni nezinaja pat Endzelīnu. Un es negribētu sacīt, ka pašlaik stāvoklis ir labāks, jo no latviešu preses slejām ir pazudusi zinātne. Mums vairs neiznāk neviens populārzinātnisks žurnāls, raksta arī tikai par astroloģiju un citām mistiskajām zinātnēm. Vidējais zinātnieku vecums Latvijā ir 54 gadi, tas nozīmē, ka pēc 6 gadiem Latvijas zinātne varēs aiziet pensijā kopumā, jo jauni cilvēki būtībā zinātnē neienāk. Kāpēc? No vienas puses, zemā atalgojuma dēļ — profesors šodien Latvijā nopelna mazāk nekā sētnieks: zinātnieku vidējā alga ir ap 50 latu, zinātnieku skaits Latvijā pēdējos trijos gados ir samazinājies trīs reizes, kas varbūt arī nav slikti, jo nav šī «karsona»; no otras puses, nav motivācijas zinātnieka darbam un nav vēlēšanās zinātnē strādāt. Liela daļa brauc strādāt uz ārzemēm. Zinātne ir kardināli jāreformē, jo mēs visu laiku esam strādājuši lielvalstij — fizikā, ķīmijā. Nevajag šo līmeni nolaist, bet pašlaik Latvijas zinātne ir jāpārkarsto uz Dānijas vai Zviedrijas prioritātēm iepretim Krievijas vai ASV prioritātēm, jāattīsta letonika, humanitārās un sociālās zinātnes. Es nedomāju, ka visai zinātnei jābūt augstskolās, kā to paredz departaments. Ir saprotams, ka

valstij maz naudas, bet tomēr nav pareizi, ka budžeta projektus bija iesniegušas visas ministrijas, atskaitot Izglītības un zinātnes ministriju, Kultūras ministriju un Labklājības ministriju. Tas nozīmē, ka mēs atkal rīkosimies pēc atlikuma principa. Šie 0,4 procenti no nacionālā ienākuma, kas paredzēti zinātnes budžetam, ir minimum minimorum, ar ko zinātne Latvijā var izdzīvot, bet ne dzīvot. Un tā ir arī sabiedrības atbildība. Ja Latvijā krasi saruks zinātnieku skaits, tad, ieejot atjaunotās Eiropas struktūrās, Latvija vairs nevarēs ieņemt cietņjamu vietu. Tā būs apgalikusi valsts. Un arī demokrātija būs stipri apdraudēta, jo demokrātija spēj funkcionēt tur, kur ir intelektuāli bagāta sabiedrība, ko tomēr nodrošina zinātne. Tādēļ es domāju, ka tie visi ir sociāli jautājumi, par kuriem jārunā un jārunā daudz vairāk, jo tie skar nāciju kopumā. Šogad aprit 200 gadu kopš ļoti bēdīgas jubilejas: modernās ķīmijas pamatlicējs Antuāns Lorāns Lavuazjē tika giljotinēts 1794. gadā franču revolūcijas laikā, un prokurors teica: «Revolūcijai nav vajadzīga zinātne!» Būtu ļoti labi, ja mēs šodien varētu izvairīties no šādas aplamības. Un nav tik svarīgi, cik tieši liela ir summa — jāskatās plašāk un jādomā, kā noturēt lielas sabiedrības daļas intelektuālo līmeni...

Sarunā piedalījās Latvijas Zinātnes padomes pašreizējais priekšsēdētājs akadēmiskis Pēteris Zvidriņš, akadēmiskis Andrejs Siliņš, socioloģijas doktors Aivars Tabūns un citi. Saeimas deputāti izteica sapratni par pausto satraukumu un solīja nākamā gada budžeta apspriešanā aizstāvēt LZA projektu.

ASTRĪDA ANTONOVIČA,
«LV» nozares redaktore

Spīdolas stipendijas un balvas piešķirtas

Saskaņā ar «Nolikumu par Spīdolas programmu» šogad tika izsludinātas Spīdolas stipendiju un Spīdolas balvu konkursi. Šogad tajā iesniegti 68 projektu pieņemumi.

Ar Latvijas Kultūras fonda valdes lēmumu par 1995. gada stipendātiem atzīti:

Gundega Grīnuma, filoloģijas doktore. Raiņa un Aspazijas vēstulu mantojuma saraksts. Datu bāzes izveidošana mūsdienīgai Raiņa un Aspazijas dzīves un darba pētniecībai un zinātniskas biogrāfijas uzrakstīšanai.

Dainis Ivāns, filologs. Grāmatas «Daugava — apgūstamā paradīze» manuskripts. Publicistiska eseja par Daugavu, tās vietu latviešu kultūrā un ikdienas dzīvē.

Anda Vilka, arheoloģe. Latgaļu etniskās vēstures pētījumi. Matemātisko metožu pielietojums arheoloģisko materiālu sistematizēšanā un pētīšanā. Nepieciešamo datorprogrammu izstrāde.

Aina Alsupe, vēstures doktore. Aušana Latgalē 19. un 20. gadsimtā. Tautas lietišķās mākslas nozares attīstības vēsture un etniskā specifika.

Guntis Eņiņš, inženieris. Senie «raksti» uz Latvijas klinčim. Petroglifu atradumi un pētījumi, zīmju attēlu reģistrs.

Loreta Urtāne, bioloģe. Mana upe Latvijā. Populārzinātniska rokasgrāmata dzīvās dabas, apkārtnes izziņāšanā un pētīšanā. Palīgs skolēniem un skolotājiem, bērniem un vecākiem.

Raimonds Baltakmens, agronomijas doktors. Zirgs Latvijas vēsturē. Pētījums par zirga vietu un lomu latviešu materiālajā un garīgajā kultūrā.

Valda Vilīte, mākslas zinātniece. Latvijas saktas. Arheoloģiskā un etnogrāfiskā materiāla apkopojums, salīdzinājums un sistematizācija.

Zenta Gailīte, mākslas doktore. Andris Veismanis diriģents. Mūzika Rīgā 17. un 18. gadsimtā. Apcere par unikālo un tipisko Rīgas mūzikas dzīvi 17. un 18. gadsimtā. Vēstures faktu un gara dzīves sakarību iezīmējums.

Juris Ābols, komponists. Librets scēniskai oratorijai «Livonijas hronika». Kultūrvēsturiskas drāmas elementu

un izteiksmes līdzekļu izmantojums un pieskaņojums multimediju žanram.

VEICINĀŠANAS PRĒMIJU IEGUVEJI

Aldis Lindē, dramaturgs, **Harijs Petrockis**, režisors, **Gunfars Pupa**, muzikologs. Scenārijs piecdalīgam televīzijas seriālam par Emīlu Dārziņu. Atmiņas, dokumenti un tēli jaunā skatījumā jauniešu auditorijai.

Guna Zariņa, studente. Studijas Sanktpēterburgas Teātra mākslas akadēmijas 3. kursā.

Jūrmalas 1. vidusskolas 12.c humanitārā klase. Krāsu grāmata — plašs izziņu materiālu apkopojums par krāsu mākslu humanitārajās un eksaktajās zinātnēs, folklorā, etnogrāfijā u. c.

PAR SPĪDOLAS BALVAS 1994. GADA LAUREĀTIEM KĻUVUŠI

Jānis Graudonis, Dr. habil. hist. — par devumu Latvijas kultūrā un grāmatu «Arheoloģijas terminu vārdnīca».

Jaunais Rīgas teātris — **Juris Rijnieks**, mākslinieciskais vadītājs, **Māra Ķimele**, režisore, **Alvis Hermanis**, režisors, **Guntis Lībers**, direktors — par radošajiem meklējumiem un veiksmēm.

Spīdolas stipendiju un Spīdolas balvu pasniegšanas ceremonija notika Latviešu biedrības nama Zelta zālē šā gada 4. decembrī.

Latvijas Kultūras fonda
Spīdolas programmas koordinatore
INESE GAILĪTE

Sveicam «Zinātnes Vēstneša»
redkolēģijas locekli
Jāni Graudoni
ar 1994. gada Spīdolas balvu!

DISERTĀCIJU AIZSTĀVĒŠANA

16. decembrī pl. 13 notiks LU Latvijas Vēstures institūta Habilitācijas un promocijas padomes atklātā sēde, kurā aizstāvēs promocijas darbus vēstures doktora zinātniskā grāda iegūšanai

TRISA PRIEDĪTE

zinātnisko darbu kopumu par tēmu «Latviešu tradicionālā mūzikas instrumenti un spēlmaņi 19.—20. gs.».

Recenzenti: Dr. habil. hist. S. Cimermanis, Dr. habil. hist. L. Dumpe, Dr. habil. mākslas zin. R. Apanavičius.

MĀRTIŅŠ KUPLAIS

zinātnisko darbu kopumu par tēmu «Latvijas iedzīvotāju 18.—19. gs. dzīves veida atainojums Latvijas Etnogrāfiskajā brīvdabas muzejā».

Recenzenti: Dr. habil. hist. S. Cimermanis, Dr. habil. hist. L. Dumpe, Dr. hist. A. Pētersons.

UGIS NĪEDRE

«Latvijas XX gs. 20.—30. gadu jaunsaimniecību vēsturiski etnogrāfiskie aspekti».

Recenzenti: Dr. habil. hist. S. Cimermanis, Dr. habil. hist. A. Alsupe, Dr. hist. V. Kronis.

Ar promociju darbiem var iepazīties Latvijas Vēstures institūta bibliogrāfijas nodaļā Turgeņeva ielā 19, 12. stāvā, 13. istabā.

*

1994. gada 21. decembrī pl. 15 Latvijas Universitātes Filoloģijas fakultātē Visvalža ielā 4A 401. telpā notiks Latvijas Universitātes Ārzemju literatūras apakšnozares habilitācijas un promocijas padomes sēde, kurā savu doktora disertāciju par tēmu «Mīts par argonautiem Rodas Apollonija poēmā «Argonautika»» aizstāvēs Latvijas Universitātes Filoloģijas fakultātes Klasiskās filoloģijas katedras docētāja

VITA PĀPĀRINSKA.

Recenzenti: Dr. habil. philol. V. Ivbulis, Dr. philol. T. Fomina, Dr. philol. I. Rūmniece.

Ar disertāciju var iepazīties LU Zinātniskajā bibliotēkā Kalpaka bulvārī 4.

*

Rīgas aviācijas universitātes habilitācijas un promocijas padomē 1994. g. 27. decembrī pl. 14.15 4-lī aud. notiks disertācijas aizstāvē-

šana Latvijas inženierzinātņu doktora grāda iegūšanai:

D. MAKSAROVŠ

— «Stohastisko procesu optimālās novērtēšanas uzdevumu risināšana dinamiskajās ar integrālvienādojumiem aprakstāmajās sistēmās».

*

Š. g. 21. decembrī notiks RTU inženierzinātņu nozares habilitācijas padomes H-07 sēde (Ausekļa 11, 511. auditorija).

Pl. 12 disertāciju inženierzinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai par tēmu «Montāžas vadības automatizācija (ar realizāciju rūpnīcā RAF)» aizstāvēs

SVETLANA HOĻAVINA.

Recenzenti: Dr. h. inž. J. Grundspeņķis, Dr. h. dat. V. Peļipeiko, Dr. dat. A. Gobzemis.

Ar disertāciju var iepazīties RTU Zinātniskajā bibliotēkā Kalķu ielā 1a.

*

Pl. 14 disertāciju inženierzinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai par tēmu «Sistēmas tehniskā veidola alternatīvā formēšanas metode uz divdimensiju dinamiskās programmēšanas aparāta pamata» aizstāvēs

OLĒGS UŽGA-REBROVS.

Recenzenti: Dr. h. inž. J. Grundspeņķis, Dr. h. inž. E. Pētersons, Dr. inž. Ē. Viļums.

Ar disertāciju var iepazīties RTU Zinātniskajā bibliotēkā Kalķu ielā 1a.

*

Š. g. 27. decembrī pl. 13 notiks LU Psiholoģijas zinātnes habilitācijas un promocijas padomes sēde (Kronvalda bulv. 4, 252. aud.), kurā disertāciju psiholoģijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai par tēmu «Pirmsskolas vecuma bērnu atsvešinātība ģimenē» aizstāvēs

IRINA LIKA.

Recenzenti: Dr. habil. med. A. Krauklis, Dr. psych., Dr. habil. paed. I. Plotnieks, Dr. psych. I. Krūmiņa.

Ar disertāciju var iepazīties Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā un Latvijas Universitātes bibliotēkā.

H R O N I K A

20.—23. septembrī Jūrmalā notika Literatūras, folkloras un mākslas institūta Latviešu krātuves organizēta starptautiska konference «Tautasdziesma: teksts un teicēji». Konference bija veltīta «Latvju dainu» iznākšanas 100. gadadienai un J. G. Herdera 250. dzimšanas dienas atcerei.

26. septembrī pēc Karaliskās Zviedrijas Zinātņu akadēmijas uzaicinājuma Stokholmā uz gadskārtejo Londonas Karaliskās biedrības rīkoto tikšanos sapulcējās Eiropas Zinātnes apmaiņas programmas (European Science Exchange Programme, ESEP) dalībnieku pārstāvji. ESEP ir izveidota 1966. gadā ar nolūku aktivizēt Eiropas zinātnieku sadarbību. Šobrīd programmā piedalās 23 Eiropas valstu zinātņu akadēmijas (apspriedē piedalījās 17 valstu pārstāvji. Vairāku valstu zinātņu akadēmijas, to vidū arī Latvijas Zinātņu akadēmija un Igaunijas Zinātņu akadēmija bija ielūgtas kā novērotājas). Apspriedes pamattēma — zinātnisko apmaiņu apmaksas sistēmas pilnveidošana. Aplūkoja arī organizatoriskus jautājumus, to vidū — Latvijas ZA un Igaunijas ZA tika uzaicinātas iestāties ESEP. Latvijas Zinātņu akadēmiju šajā svarīgajā pasākumā pārstāvēja LZA īstenais loceklis, Literatūras, folkloras un mākslas institūta direktors Viktors Hausmanis.

27. septembrī latviešu izcelsmes zinātniekam astronomam, Lundas (Zviedrija) universitātes profesoram Dainim Draviņam pasniedza LZA ārzemju locekļa diplomu. Dainis Draviņš ir pasaulē pazīstams ar pētījumiem par Saulei radniecīgām zvaigznēm un teorētiskiem darbiem zvaigžņu hidrodinamikas modelēšanā. 1992. gadā D. Draviņš tika ievēlēts par LZA ārzemju locekli.

No 29. septembra līdz 3. oktobrim Opatijā (Horvātijā) notika starptautisks kongress «Miers, cilvēktiesības un intelektuāļu atbildība». Kongressā piedalījās zinātnieki no Vācijas, Francijas, ASV, Čehijas, Polijas, Igaunijas u. c. valstīm. Latvijas Zinātņu akadēmiju pārstāvēja LZA korespondētājlocekle, Filozofijas un socioloģijas institūta direktore Dr. habil. phil. Maija Kūle. Kongresa darbu vadīja pasaulē labi pazīstamais zinātnieks, Romas kluba loceklis akadēmiķis Ivo Šlaus.

13. oktobrī LZA Ekonomikas institūts rīkoja plašu informatīvu semināru «Ekonomikas institūts Latvijas tautsaimniecībā».

14. oktobrī notika Filozofijas un socioloģijas institūta un Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas organizētā zinātniskā konference, veltīta vācu filozofa Frīdriha Ničes 150. gadadienai. Konferencē pirmajā daļā tika analizēti F. Ničes filozofijas dažādi aspekti, otrajā daļā «Dialogi ar Niči» referenti aplūkoja slavenā vācu domātāja attiecības un ietekmes pasaulē, Eiropā un Latvijā. Konferencē norises dienā tika atklāta arī tematiska izstāde no LAB fondiem.

18. oktobrī LZA Augstceltnē notika Literatūras, folkloras un mākslas institūta organizētā konference «Mārtiņa Zivertā dramaturģija». Klausītāju vērtējumam tika piedāvāti 7 referāti un M. Zivertā autobiogrāfijas fragmentu lasījums dramaturga dzīvesbiedres I. Zivertes izpildījumā.

No 27. līdz 29. oktobrim Stokholmā notika Karaliskās Zviedrijas inženierzinātņu akadēmijas 75 gadu pastāvēšanas svinības. Šī ir vecākā inženierzinātņu akadēmija pasaulē, un tās patrons ir pats Zviedrijas karalis. Šajā nozīmīgajā jubilejā piedalījās apmēram 1400 viesu no visas pasaules zinātņu un inženierzinātņu akadēmijām, vadošām firmām, zinātniskām biedrībām un sabiedriskām organizācijām. Uz svinībām bija ielūgti un tajās piedalījās arī LZA prezidents akadēmiķis Tālis Millers.

Svinīgajā sanāksmē pārskata referātu par tēmu «Progress Zviedrijas zinātnē un tehnoloģijā» nolasīja Karaliskās Zviedrijas inženierzinātņu akadēmijas prezidents profesors Hanss Forsbergs. Viņa Majestāte Zviedrijas karalis Kārlis XVI Gustavs pasniedza trīs šīs akadēmijas medaļas par sasniegumiem zinātnē un jaunu tehnoloģiju izstrādē. Karalipāris piedalījās arī pieņemšanā, kas notika Stokholmas rātsnama Prinča galerijā. Daudz apsvēciņu vidū bija arī LZA prezidents, kurš pasniedza adresi un grāmatu «Livonijas Indriķa hronika».

Jubilejas svinību ietvaros notika arī divi zinātniski semināri: «Zinātnē un nākotnes darbs» un «Zinātnieku un valdību sadarbība», kuros referātus nolasīja augsti kvalificēti speciālisti. Pasākuma dalībniekiem bija iespēja apmeklēt vienu no vismodernākām atomelektrostacijām, kas atrodas Formarkā, kā arī turpat netālu esošo ļoti labi iekārtotu radioaktīvo atkritumu glabātavu.

No 28. līdz 31. oktobrim Višegradā (Ungārijā) notika NATO finansēts seminārs «Zinātnes un tehnikas attīstība Austrumeiropā: profesionālo biedrību loma». Semināru organizēja Amerikas Zinātnes veicināšanas asociācija (American Association for the Advancement of Science, AAAS). Semināra darbā piedalījās pārstāvji no Bulgārijas, Čehijas, Polijas, Rumānijas, Slovākijas, Ungārijas un visām trim Baltijas valstīm, kā arī lektori, galvenokārt no ASV, Vācijas, Lielbritānijas, Francijas, Somijas, Norvēģijas un Šveices. Latvijas pārstāvju vidū bija arī LZA īstenais loceklis, LZA Senāta loceklis prof. Uldis Viesturs ar ziņojumu «Zinātnisko un tehnisko biedrību un Latvijas Zinātņu akadēmijas pārveidošana un attīstība pēcsociālisma periodā Latvijā».

Galvenie semināra apspriestie jautājumi: profesionālo biedrību attiecības ar sabiedrību, parlamentiem un valdībām, šo attiecību veidošanas principi; iekšējo (biedrību) un ārējo attiecību ētika; dažādas rekomendācijas praktiskai rīcībai.

Redaktore Zaiga Kipere.

«Zinātnes Vēstnesis».

Laikraksts iznāk kopš 1989. gada.

Reģistrācijas apliecība nr. 75.

Izdevējs: Latvijas Zinātnieku savienība.

«Science Bulletin» Association of Latvian Scientists.

Redkolēģijas vadītājs akadēmiķis Ēvalds Mugurevičs.

Redkolēģija: akadēmiķis Mārtiņš Beķers, akadēmiķis

Juris Ekmanis, LZA goda loceklis Jānis Graudonis,

doc. Elmārs Beķeris, doc. Zigrīda Goša, Oskars Mar-

tinsons.

Redakcija: Rīgā, Turgeņeva ielā 19. Tālr. 212706.

Indekss 77165.

Iespiests a/s «Preses nams» fipogrāfijā,

Rīgā, Balasta dambī 3.

Augstspiede. 1 uzsk. iespiedloksne.

Melns 1000 eks.

Pasūtījuma nr. 1429.